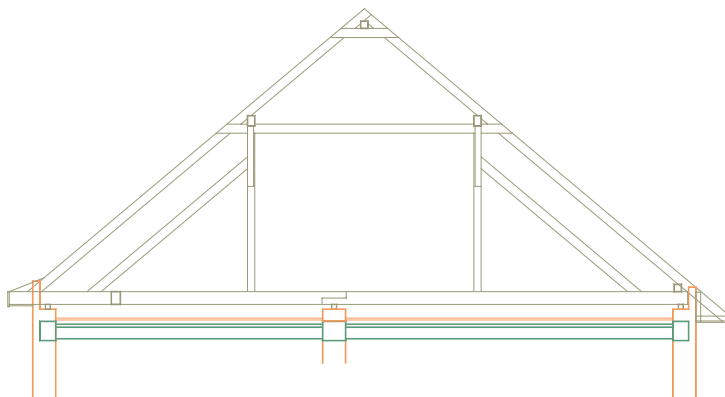

Tetőszervezetek

1

A fedélidom elemei

- **Fedélidom** egy adott épület tetőfelületeinek együttese.
- **Tetőfelület:** a fedélidomnak a csapadék (eső, hó, jég, dér), a nap és a szél hatásának kitett felülete.
- **Gerinc vagy taréj:** két tetőfelület metszévonala, ha a felületek egymással bezárt belső (padlástéri) szöge 180° -nál kisebb.
- **Szegély:** a tető és a határoló falfelület metszévonala.
- **Csúcs:** több gerincvonal találkozási pontja.
- **Tetőtér:** a tetőfelületek (illetve a tetőfelület és az orom- vagy a tűzfal), valamint a padlásfödém által határolt tér.

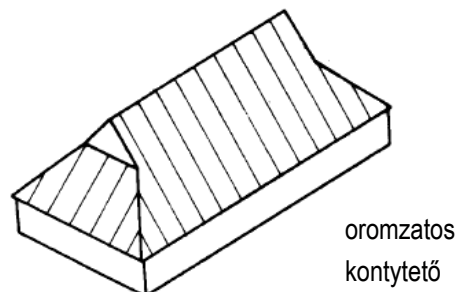
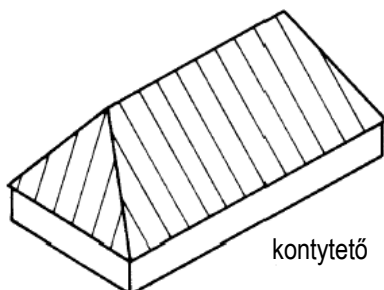
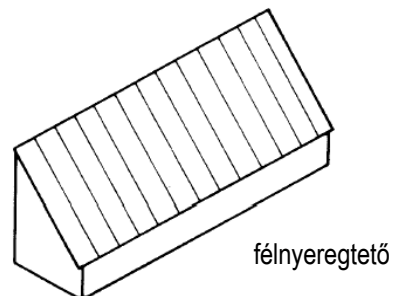
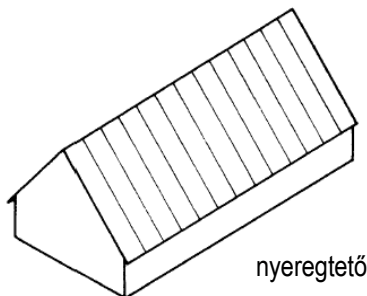
2

Tetőformák

- **Nyeregtető:** két azonos vagy eltérő hajlású, összemetsződő tetősík és két ormfal (vagy tűzfal) által határolt derékszögű négyszög (vagy attól kissé eltérő) alaprajzú tető.
- **Félnyeregtető:** egy tetősík, a tetősíkkal ellentétes oldalon általában tűzfal, a másik két oldalon ormfal vagy tűzfal által határolt derékszögű négyszög (vagy attól kissé eltérő) alaprajzú tető.
- **Kontyutető:** négy azonos vagy eltérő hajlású, összemetsződő tetősíkkal és gerinccel határolt tető.
- **Oromzatos kontyutető:** a gerincvonal két végén egy-egy kis ormfallal kiképzett kontyutető.
- **Csonka kontyutető:** az ormfalon az ereszvonalnál magasabban kezdődő kontyú tető.
- **Sátortető:** több – általában azonos hajlású – tetősíknak tetőcsúcsban való összemetsződésével képzett négyszög (vagy attól kissé eltérő) alaprajzú tető.
- **Toronytető:** általában nagy magasságú (és többnyire tagolt), sátorszerű tető, amelynek magassága az oldalméretének többszöröse.
- **Kúptető:** kör alaprajzú sátortető.
- **Kupolatető:** sokszög vagy kör alaprajzú, íves, esetleg tagolt, sátorszerű tető.
- **Manzárdtető (francia tető):** tört tetősíkokkal vagy tört és íves tetőfelületekkel képzett nyereg vagy kontyutető.
- **Bazilikális tető:** fallal – ablaksorral – megtört, összetett nyeregtető.
- **Fűrészfog- vagy shedtető:** sík vagy íves tetőfelületekkel képzett félnyeregtetők sora.
- **Kereszttető:** két, azonos gerincmagasságú nyeregtető egymásra merőleges összemetsződéséből keletkező ormfalas, vízszintes gerinctető.

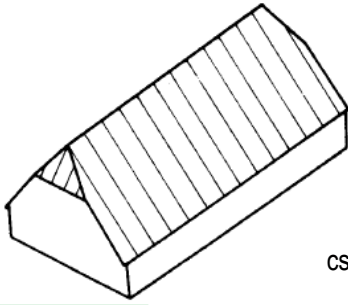
3

Tetőformák (1)

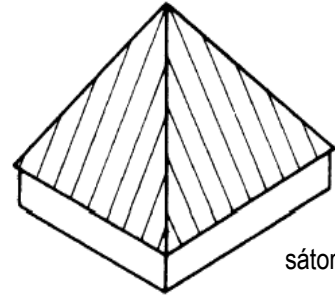

4

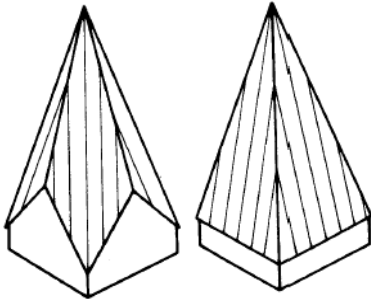
Tetőformák (2)

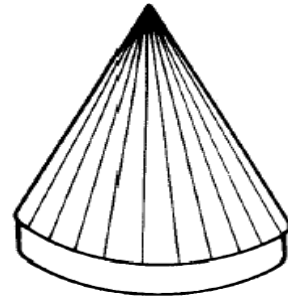
csonka kontytető

sáortető

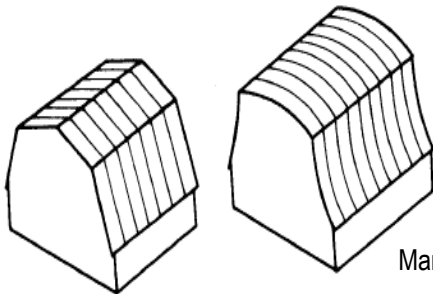
toronytető

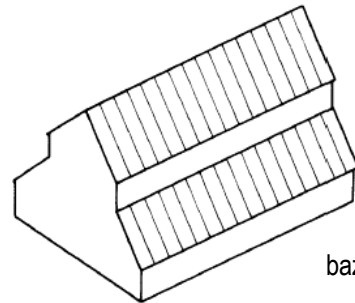
kúptető

5

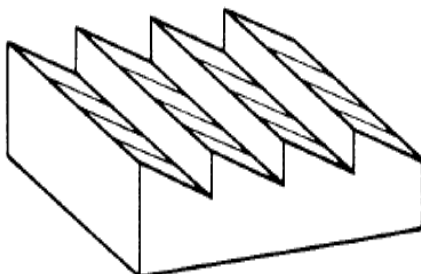
Tetőformák (3)

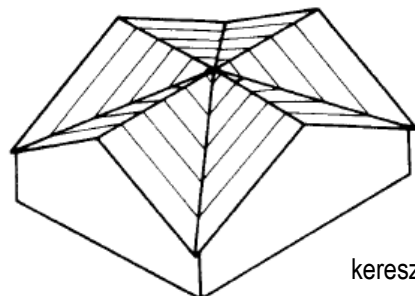
Manzárd-tető

bazilikális tető

Shed-tető

keresztetető

6

A tető szerkezeti elemei (1)

- **Lécezés:** a héjazat elemeinek hordására szolgáló, fedésfajtánként meghatározott távolságokban a szaruzatra szegezett vízszintes helyzetű lécek sora.
- **Deszkázat:** a szaruzatra vagy a héjazati szelemensorra felszegezett deszkák sora.
- **Héjazati szelemensor:** nagyméretű héjazati elemeket hordó, a héjazati elem fajtája szerint meghatározott távolságokban tartóállásonként rögzített vízszintes gerendák sora.
- **Szaruzat:** a tető hajlását meghatározó, az ereszvonalra merőleges, a lécezést, illetve deszkázatot hordó gerendák sora.
- **Szarufa:** a szaruzat egyik gerendája.
- **Élszaru:** a tetőgerincben lévő, a csonka szarukat kiváltó szarugerenda.
- **Vápaszaru, hajlatszaru:** a hajlat síkjában lévő, a csonkaszarukat kiváltó szarugerenda.
- **Csonkaszaru vagy simulószaru:** a tetőgerincnél vagy a hajlatnál lévő, nem teljes hosszúságú, az élszaruhoz vagy a hajlatszaruhoz illeszkedő szarugerenda.
- **Vízcsendesítő:** a szarufa alsó végére szegezett, az eresz közelében a tetőhajlást csökkentő faelem.
- **Vihardeszka:** a szaruzat padlástér fele eső síkjára szegezett, ferde helyzetű hosszirányú merevítést szolgáló deszka vagy palló.
- **Taréjfogó, taréjfogópár vagy kakasülő:** az egymással kapcsolódó szarufapárokat a taréj közelében összekötő, vízszintes helyzetű deszka vagy deszkapár.

A tető szerkezeti elemei (2)

- **Torokgerenda:** a fedélszékek szarufapárjait kitámasztó, vízszintes gerenda a szarufák lehajlásának megakadályozására.
- **Szelemen:** a tetősíkkal párhuzamos, a szarufákat alátámasztó, hosszirányú merevítést adó, vízszintes helyzetű gerenda.
- **Talpszelemen:** az eresznél a szarufák alsó megtámasztását biztosító szelemen.
- **Középszelemen vagy derékszelemen:** a szarufákat a talp- és a taréjszelemenek között alátámasztó, a szaruzat lehajlását megakadályozó, a fedélszék jellegét meghatározó szerepű szelemen.
- **Taréjszelemen:** a szarufákat a taréj alatt alátámasztó szelemen.
- **Taréjdeszka vagy- palló:** a szarufákat a taréj alatt megtámasztó, taréjszeleмент pótló deszka vagy palló.
- **Állószelemen:** olyan szelemen, amelynek keresztmetszetében a hosszabb oldalak függőlegesek.
- **Dűltszelemen:** olyan szelemen, amelynek keresztmetszetében a hosszabb oldalak nem függőlegesek.
- **Fekvőszelemen:** olyan szelemen, amelynek keresztmetszetében a hosszabb oldalak vízszintesek.
- **Oszlop:** nyomó vagy húzó igénybevételnek kitett, többnyire a szelemen vagy a vízszintes szerkezeti elem (gerenda) terhét hordozó szerkezeti elem.
- **Állóoszlop:** függőleges helyzetű, az állószeleмент vagy a vízszintes gerendát alátámasztó, illetve tartó oszlop.

A tető szerkezeti elemei (3)

- **Dűlt oszlop:** nem függőleges helyzetű, a dűltszelemt alátámasztó oszlop.
- **Függesztő oszlop:** alul nem támaszkodó, kizárólag húzott szerkezeti elem.
- **Mellszorító:** a függesztőmű vízszintes, függőleges oszlopokhoz csatlakozó, nyomásra igénybevett szerkezeti eleme.
- **Dúc vagy támasz:** az oszlop oldalirányú megtámasztására szolgáló, ferde, nyomásra igénybevett szerkezeti elem.
- **Könyökfa vagy karpánt:** a szelemen szabad fesztávolságát csökkentő, az oszlopokra támaszkodó, ferde, nyomott szerkezeti elem.
- **Hónaljfa:** az oszlopon a szelemen felfekvését kiszélesítő, ferde dúcszerű, rövidebb könyökfa.
- **Nyeregfa:** a szelemen felfekvés felületét megnövelő vízszintes helyzetű gerenda.
- **Fogópár, cimborapár:** két vízszintes helyzetű palló vagy gerenda, amelyek a szembenálló szarufákat, a szelemeneket és az oszlopokat összefogják.
- **Gáncsfa:** teherhordó szerkezeti elemre külön felerősített, a terheket közvetítő, rövid gerenda-, palló- vagy deszkadarab.
- **Szék:** a szaruzatot alátámasztó szerkezeti egység.
- **Állószék:** állóoszloppal képzett szék.
- **Dűltszék:** dűltoszloppal képzett szék.

9

A tető szerkezeti elemei (4)

- **Bakdúc:** dűlt oszlopot megtámasztó dúc.
- **Kötőgerenda:** olyan vízszintes tartógerenda, amely a szarufák oldalirányú szétcsúszását akadályozza meg és a fedélszerkezet terheit közvetíti az alatta lévő teherhordó szerkezeteknek.
- **Kötőgerenda-csonk vagy papucsfa:** egyes szerkezeti elemek terheit a szilárd födémre közvetítő teherelosztó elem.
- **Fiókgerenda:** a mellék szaruállások szarufáinak bekötésére szolgáló vízszintes gerendadarab, amely a fiókváltó gerendába csatlakozik.
- **Fiókkiváltó gerenda:** a fiókgerendákra merőlegesen, azok terheit a kötőgerendának átadó vízszintes teherhordó elem.
- **Sárgerenda:** a falazaton elhelyezett, a fedélszék terheit közvetítő vízszintes gerenda vagy palló.
- **Homlokdeszka:** ereszképzésre szolgáló, a kötő- és a fiókgerendák végére szögezett, közel függőleges síkban elhelyezett deszka.
- **Ereszdeszka:** az ereszdeszkázat eleme.
- **Csüngőeresz vagy csüngőpárkány:** a homlokzati síkon túlnyúló szarufákkal képzett eresz.
- **Gerendaeresz vagy gerendapárkány:** a homlokzati síkból kinyúló kötő- és fiókgerendákkal, illetve a szarufákra erősített deszkákkal vagy lécekkel kialakított vízszintes felületű eresz.
- **Császárfa:** sátor- vagy toronytetőnél a csúcs alatti oszlop, esetleg függesztőoszlop.

10

A tető szerkezeti elemei (5)

- **Szaruállás:** a szarufák által meghatározott függőleges síkban elhelyezkedő szerkezeti egység.
- **Fő szaruállás:** a fedélszerkezet azon keresztmetszete, amely a szelemenek alátámasztásának rendszerét meghatározza.
- **Mellék szaruállás:** szelemennel alátámasztott szaruállás.
- **Csonka szaruállás:** nem teljes keresztmetszetű szaruállás.
- **Fő szaruállásköz:** két főszaruállás közötti távolság.
- **Szaruállásköz:** a szomszédos szarufák tengelytávolsága.
- **Függesztőmű:** olyan tartószerkezet, amelyben a kötőgerenda a függesztő oszlopon függ. A felkötések száma szerint egyszeres vagy kettős lehet.
- **Feszítőmű:** olyan tartószerkezet, amelynél a vízszintes tartógerendát egy vagy több pontban alulról támasztó, fölfeszített dúc tartja.
- **Oromdeszka:** nyereg- és félnyeregteretőknel az oromfalon túlnyúló tetősík lezárására a lécezéshez, a szarufához vagy a szelemenekhez szegezett deszka.

11

Fedélszerkezetek fogalmai (1)

- **Üres fedélszerkezet:** közbenső alátámasztás nélküli, alul a vízszintes erők felvételére alkalmas szerkezettel összefogott, szarufapárokából álló, hosszirányban vihardeszkával merevített fedélszerkezet.
- **Torokgerendás fedélszerkezet:** torokgerendával megtámasztott, alul a vízszintes erők felvételére alkalmas szerkezettel összefogott, szarufapárokából álló, hosszirányban vihardeszkával merevített fedélszerkezet.
- **Szelemenes fedélszerkezet:** olyan fedélszerkezet, amelynél a szarufákat szelemenek támasztják alá.
- **Egy állószerű fedélszerkezet:** gerinc alatt állószerűvel alátámasztott szelemenes fedélszerkezet.
- **Két állószerű fedélszerkezet:** két állószerűvel alátámasztott szelemenes fedélszerkezet.
- **Két dűltszerű fedélszerkezet:** két dűltszerűvel alátámasztott szelemenes fedélszerkezet.
- **Bakdúcos fedélszerkezet:** bakdúccal alátámasztott szelemenes fedélszerkezet.
- **Három állószerű fedélszerkezet:** három állószerűvel alátámasztott szelemenes fedélszerkezet.
- **Egyesített, gerendasoros vagy sűrűgerendás fedélszék:** olyan fedélszerkezet, amelynek minden szaruállását kötőgerenda köti össze. A gerendázat egyúttal a födém tartó eleme is lehet (padlásfödémrel egybeépített tetőszerkezet).
- **Kötőgerendás fedélszerkezet:** a padlásfödémtől független, a főállásban kötőgerendákkal összefogott fedélszerkezet.

12

Fedélszerkezetek fogalmai (2)

- **Csonka kötőgerendás vagy papucsfás fedélszerkezet:** a szilárd padlásfödémrel szerkezetiileg összeépített fedélszerkezet, amelynél a kötőgerenda szerepét a födém tölti be.
- **Gyámolított fedélszerkezet:** kötőgerendás, a padlásfödémtől független fedélszerkezet, amelynél a kötőgerendát a két szélső alátámasztási helyen felül is még alátámasztják.
- **Függesztőműves fedélszerkezet:** kötőgerendás, a padlásfödémtől független fedélszerkezet, amelyben a kötőgerendát egy vagy két helyen függesztőoszlopra kötik az alátámasztás helyettesítésére.
- **Süllyesztett fedélszerkezet:** olyan fedélszerkezet, amelynek egyes részei (pl. födém, kötőgerenda) az eresz szintje alatt helyezkednek el.
- **“Alulfeszített” szarufás fedélszerkezet:** olyan fedélszerkezet, amelynél a szarufák lehajlását alul elhelyezett feszítő elem csökkenti.
- **Tömör vagy rácsostartós szaruállású fedélszerkezet:** üres vagy taréjban megtámasztott fedélszerkezet, amelyben valamennyi szaruállás méretezett kapcsolatokkal készülő tömör vagy rácsostartó szerkezet.
- **Szelemensoros, tömör vagy rácsostartós fedélszerkezet:** a héjazatot hordó szelemenek tömör vagy rácsos tartókra támaszkodnak.
- **Térbeli rácsos szaruzatú fedélszerkezet:** olyan fedélszerkezet, melynek szaruzatát térbeli rácsos tartók alkotják.

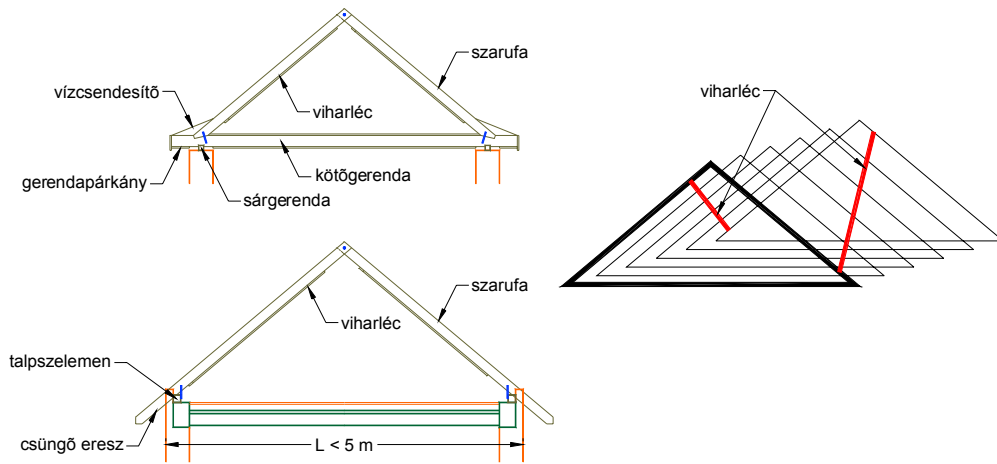
13

Egyéb fogalmak

- **Túlemelés:** olyan szerkesztési módszer, amelynél a tartószerkezet alsó síkját a tervezett síkhoz a várható lehajlás mértékével magasabbra készítik.
- **Zsinórpád:** vízszintes deszkázott felület, amelyen a felrajzolt valóságos méretű terv alapján a faalkatrészeket természetes nagyságban leszabják, megmunkálják és ideiglenesen összeépítik.
- **Lekötés:** a faszerkezetek elemeinek leszabása és összeillesztése a zsinórpádon.
- **Kötésoldal:** a faalkatrészek zsinórpád felőli oldala.
- **Pipafa:** fedélszerkezeti elemek felhúzására, felemelésére használt konzolos kinyúlású gerenda.

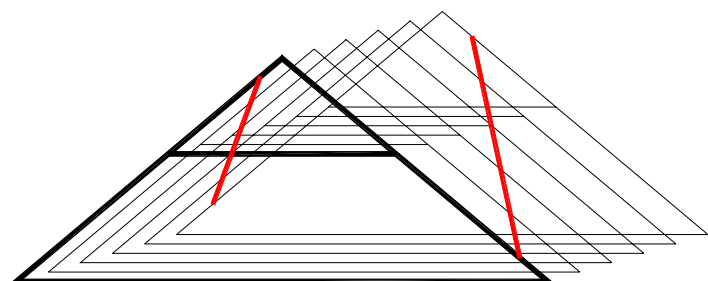
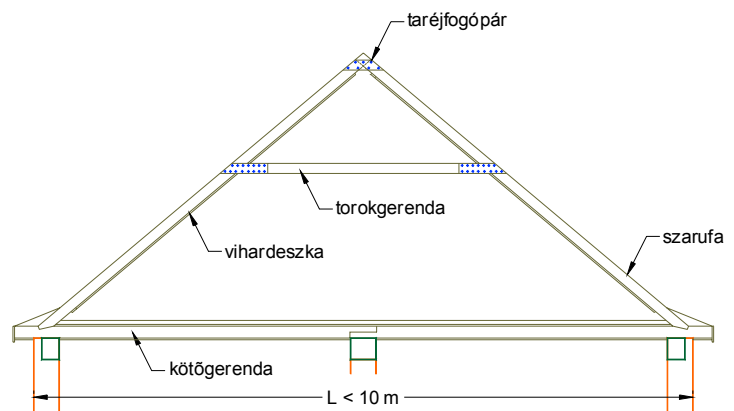
14

Üres fedélszék

15

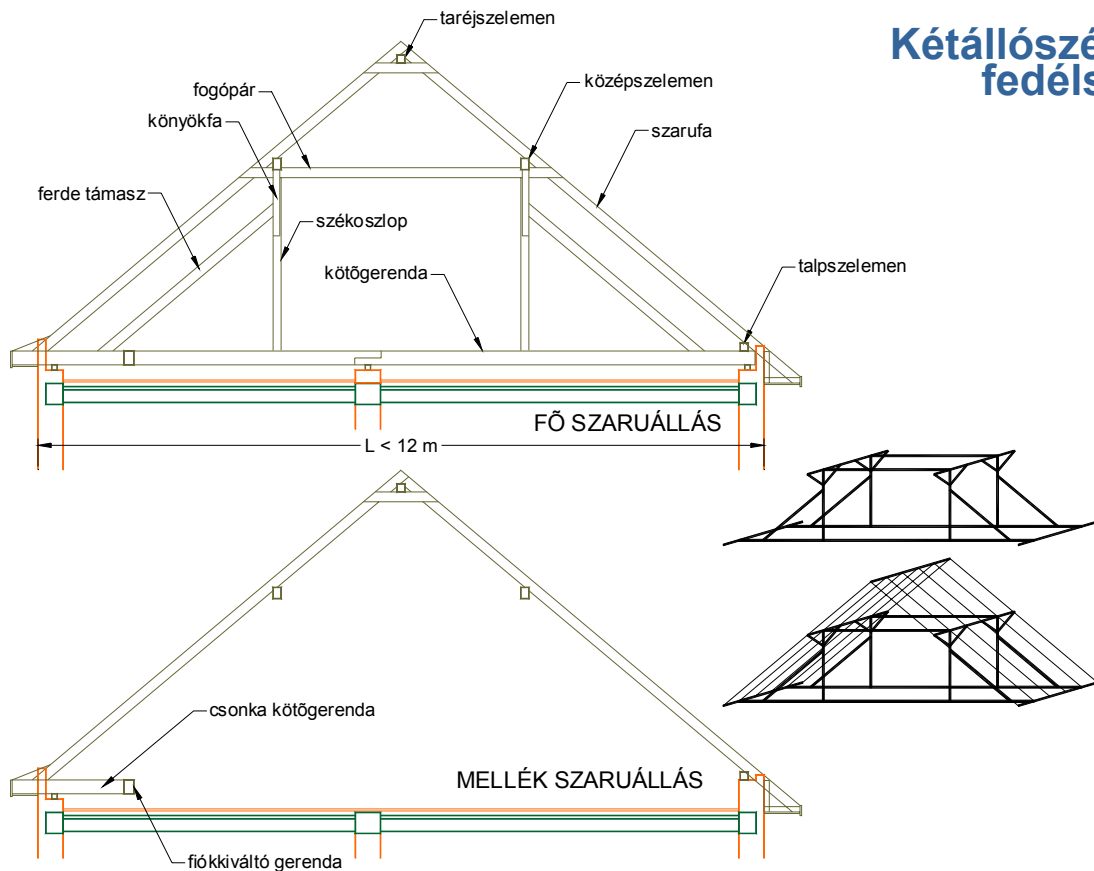
Torokgerendás fedélszék

16

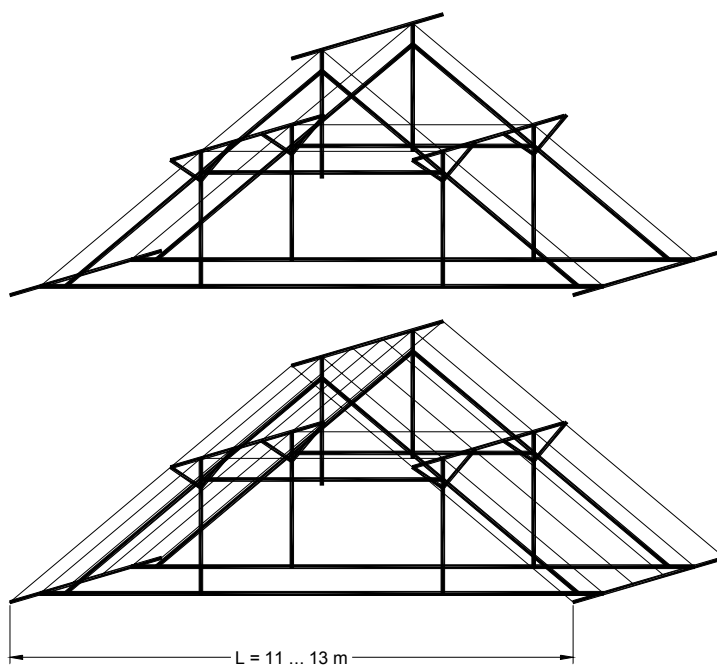

Kétállószerűes fedélszék

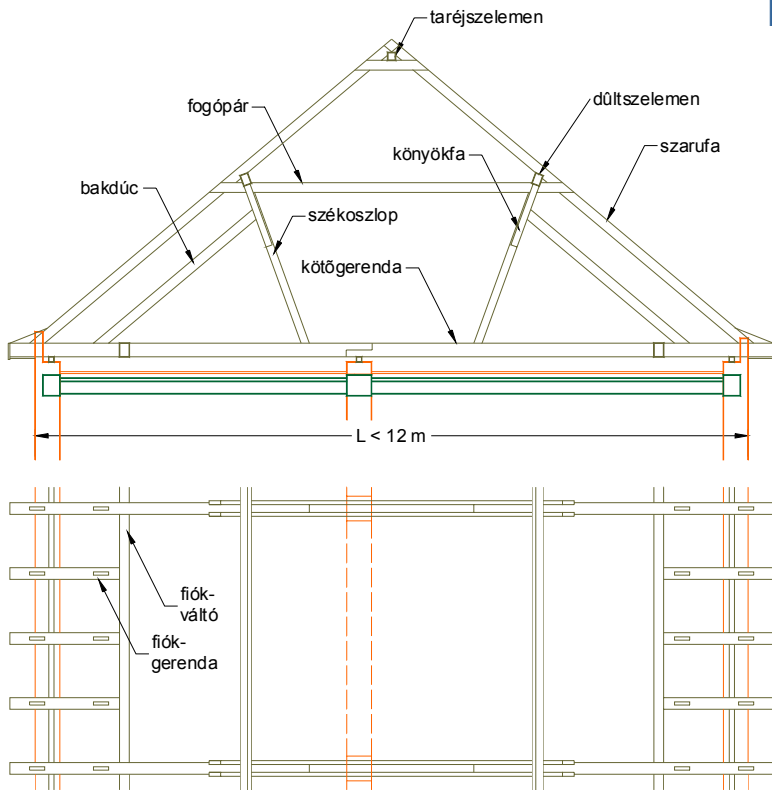
17

Háromállószerűes fedélszék

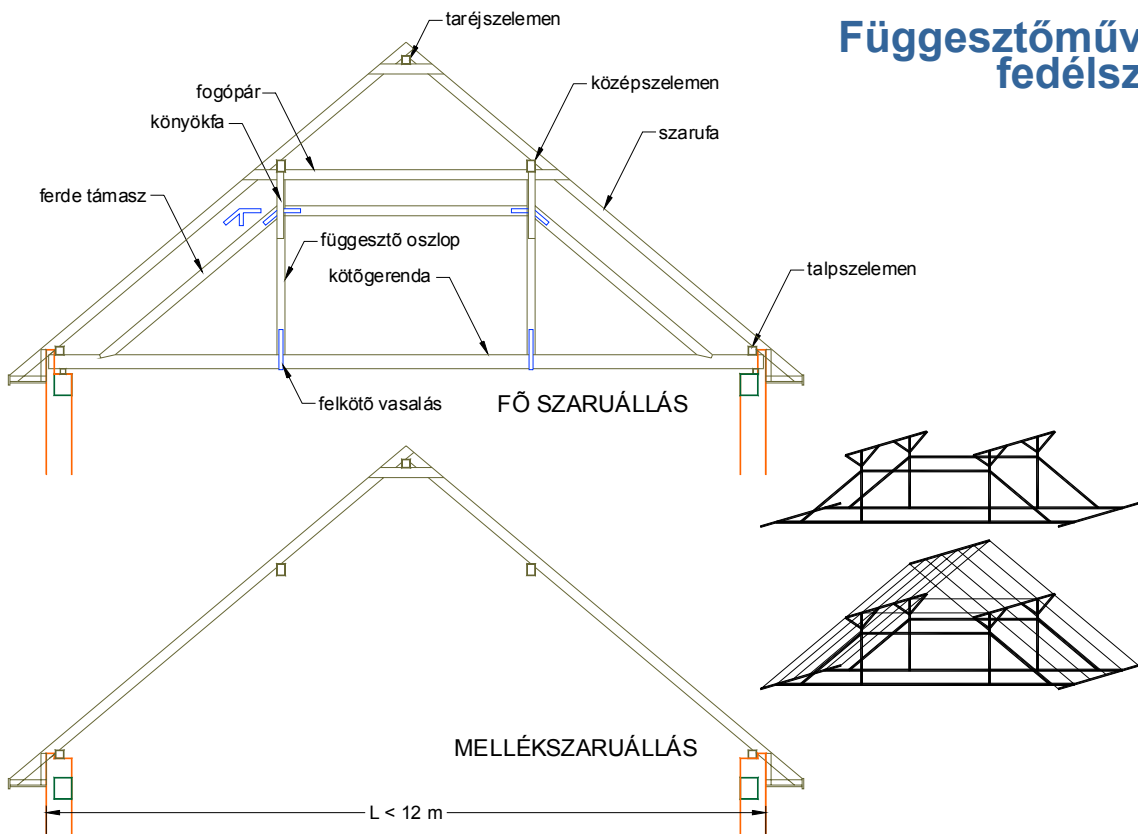
18

Bakdúcos fedélszék

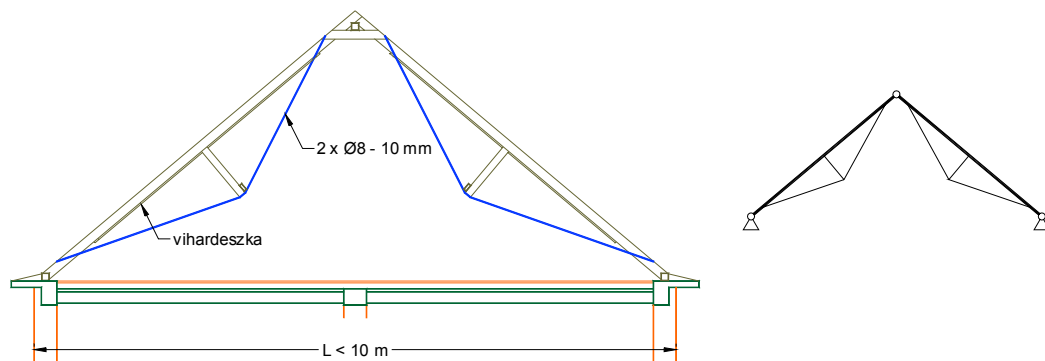
19

Függesztőműves fedélszék

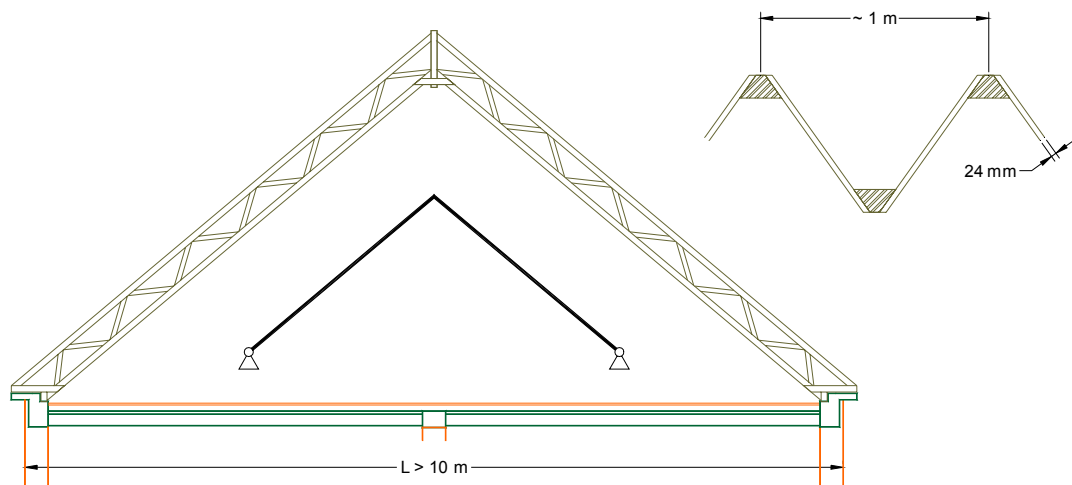
20

Alul feszített szarufás fedélszerkezet

21

Térbeli rácsos szaruzatú fedélszerkezet

22